

sunt ipsi contrahentes; Parochus autem uti testis praecipui officium gerit; testis autem munus Sacerdotis characterem non exigit.

Neque quis argumentum ex eo urgeat quod Tridentini Patres dicunt *vel alius Sacerdos*, quo insinuare videntur etiam Parochum esse Sacerdotem debere, cum pronomen *alius* ad consimilia referatur.

Respondet enim cl. Reiffenstuel *Lib. IV, Tit. III, n. 71*: Praeterquamquod dictio *alius* non semper sit repetitiva similium, ut patet ex illo Lucae 23, *Ducebantur et alii duo nequam cum eo*, id est cum Christo, quem tamen nequam fuisse nullatenus sequitur. Concilium ibi terminum *alius* adhibuit, quia Parochi ordinario solent esse sacerdotes. Quandonam autem dictio *alius* non sit repetitiva similium desumitur ex aliis iuribus id declarantibus, vel quando subiecta materia aut ratio id suadet, uti in praesenti. »

Id autem et Schmalzgrueber propugnat *Tom. IV, Tit. III, n. 170*.

Advertendum tamen est quod quamvis Parochus non Sacerdos valide et licite matrimoniis assistat, quin benedicere sponsis possit, hoc enim munus Sacerdotum est, tamen potestatem delegare non potest matrimonio assistendi nisi proprie dicto Sacerdoti. Concilium enim Tridentinum hoc in Capite diserte pronuntiat: « Qui aliter » quam praesente Parocho, vel alio

» Sacerdote de ipsius Parochi seu » Ordinarii licentia etc. » Sacerdotis autem nomine intelligitur verus Sacerdos, et verba secundum communem acceptionem et usum accipienda sunt.

Sed 2°. Suspensione afficiuntur alii Sacerdotes sive saeculares sive regulares, qui vetitum factum ponant, quamvis id sibi licere contendant ex privilegio vel immemorabili consuetudine; ex quo haec intelligimus, 1°. nullo argumento defendi ut aliquis possit alienae Paroeciae sponso, sine legitima venia matrimonio coniungere, aut si Sacerdos sit, illis benedicere; 2°. suspensioni illos non subiecti qui matrimonio assistunt, si Sacerdotes non sint; Concilium enim loquitur de Sacerdotibus, quo sub nomine in poenalibus venit Sacerdos praebbyterali characterе insignitus, et non Clericus, sit etiam Diaconus. Haec Doctorum communis sententia est; nos unum citabimus Alterium, qui *De Censuris Ecclesiasticis Tom. 2. Disput. XI. pag. 203. col. 1.* scribit: « Non Sacerdotem coniungentem aliquos matrimonio neutram (neque triennem scilicet » quae lata fuit in Concilio Lateranensi IV sub Innocentio III) suspensionem incurrere, quia utraque fertur in Parochum vel Sacerdotem; talis autem non » ponitur Parochus neque Sacerdos; » igitur neutra suspensio illum af-

» ficiet. Et licet in materia favorabili aliquando nomine Sacerdotis accipiatur Diaconus vel subdiaconus, numquam tamen in materia poenali, sicut haec de qua modo agimus. Imo neque in omni materia favorabili doctrina illa semper est admittenda. » 3. Sed neque huic suspensioni subiici Parochum, aut alium Sacerdotem sive saecularem sive regularem, qui non per se alienae Paroeciae sponso matrimonio coniungant, aut eis nuptialem benedictionem impartiantur, sed alii non Sacerdoti matrimonia assistere committant; Tridentini enim Patres suspensione plectunt Parochos tantum, aut alios Sacerdotes sive saeculares sive regulares qui alienae Paroeciae sponso matrimonio coniungant, aut eis benedicant. Porro qui id alii faciendum committit, neque assistit, neque benedicit, ideoque latae suspensioni subiici non potest, sicut nec Clericus assistens, cum non sit Sacerdos. Paucis Concilium Tridentinum suspendit Parochos aut alios Sacerdotes agentes, non vero mandantes aut consulentes.

II. Attamen ut eiusmodi suspensionem Parochi aut alii Sacerdotes incurrant, necesse est ut matrimonio coniungant alienae Paroeciae sponso: quorum scilicet neuter ad propriam Paroeciam pertineat. Parochus enim proprius est ille qui habet ordinariam iurisdictionem in contrahentes, utpote qui domicilium et habitationem habeant in

eius Paroecia; ideoque Parochus domicilii, vel quasi domicilii, non autem originis; talis autem potest esse Parochus tam viri quam mulieris, ideoque proprius Parochus est ille, in cuius Paroecia domicilium habet sive vir sive mulier. Attamen consuetudo inolevit ut matrimonium celebretur coram Parocho mulieris de licentia Parochi viri, qui testimonium perhibere debet se proclamationes fecisse, neque ullum ad se fuisse delatum impedimentum.

Dum igitur in Capite Tridentino dicitur: *alterius Paroeciae sponso sine illorum Parochi licentia*, de utroque Parocho tam viri quam mulieris, si diversum habeant, sermo est; quamvis quantum ad matrimonii valorem attinet satis sit ab uno tantum licentiam habere.

Etenim ut rite argumentatur Schmalzgrueber *Part. II, Tit. III, n. 142*, quantum ad contractum matrimonialem Parochus proprius unius est etiam parochus proprius alterius contrahentis; cum enim matrimonium sit unus contractus, unumque et individuum sacramentum, ita ut ab uno sine altero iniri nequeat, consequitur quod qui constitutus est ad matrimonialiter coniungendum unum coniugem, etiam constitutus est ad matrimonialiter coniungendum alterum per necessariam connexionem. Accedit quod, generaliter loquendo, illi cui ad actum aliquem potestas concessa est, concessa quoque censentur ea,

sine quibus potestas illa explicari, et actus expediri non potest; at ut parochus coniungat matrimonialiter Titium parochianum suum Caiæ, quæ est alienæ Parochiæ, necessarium est ut coniungat vicissim Caiam Titio; ergo dum concessum ipsi est coniungere matrimonialiter Titium Caiæ, etiam concessum eidem est, ut Caiam coniungat Titio. Utique quantum ad licentiam attingit de licentia Parochi Caiæ, non tamen quantum ad matrimonii validitatem propter exposita.

Hinc in casu quo Parochus vel alius Sacerdos matrimonio coniungens alienæ Paroeciæ sponso ab uno tantum e Parochis eos coniungendi facultatem habeat, præsentem suspensionem non incurrit, etenim eos non coniunxit sine licentia Parochi; lex scilicet violata in sua extensione non fuit. Hic autem casus tum contingit, cum ex. gr. Parochus sponsæ eam matrimonio vult copulare cum viro alterius Parochiæ, inconsulto viri Parocho.

Itaque ut suspensionem hanc Parochus vel alius Sacerdos incurrant, debent matrimonio copulare vel benedicere sponsis alienæ Paroeciæ sine ulla respectivorum Parochorum licentia et facultate.

Advertendum tamen est quod hoc in loco nomine Parochi nedum veniat Parochus proprie dictus, sed etiam Episcopus, eius Vicarius generalis, et Vicarius Capitularis Sede vacante: hi enim ius habent

assistendi et benedicendi matrimoniis quibuslibet in universa Dioecesi, cum ordinaria iurisdictione fruuntur. Qua in re nulla est controversia.

Idipsum potest Archiepiscopus in sua dioecesi, quin et in dioecesibus suffraganeorum, sed in his tum solum cum visitationem pastorem agit, vel tum cum, nolente suffraganeo aliquos matrimonio coniungere, causa per appellationem ad ipsum devolvitur; at extra hos casus nequit assistere matrimoniis illorum qui subditi sunt Episcopis suffraganeis, cum non sit ipsorum ordinarius.

Idipsum pariter potest Legatus Sedis Apostolicæ in provincia ad quam est destinatus, quia in illa habet ordinariam potestatem, atque hinc omnia potest quæ Episcopus in sua Dioecesi.

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales possunt assistere matrimoniis subditorum Ecclesiæ cuius habent titulum, cum in his iurisdictionem quasi episcopalem habeant. Demum summus Pontifex assistere potest matrimoniis quorumlibet christianorum in universo orbe.

Quorum ratio est quia omnes isti cumulativam cum parochis sibi subiectis habent potestatem; qua de causa sicut parochi ipsis subiecti matrimoniis assistendi et sponsis benedicendi habent potestatem, ita et ipsis matrimoniis suorum subditorum assistere possunt, atque aliis facultatem concedere illis as-

sistendi. Ita Schmalzgrueber *loc. cit. nn. 138. 139.*

Circa licentiam per Sacerdotem a Parocho obtinendam, Concilium Tridentinum hoc in loco dicit: *sine illorum Parochi licentia.* Et paullo supra dixerat: *Qui aliter quam præsentem Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia.*

Licentia autem hæc potest a Parocho vel Ordinario concedi verbo vel scripto, vel alio signo externo, per se, vel intermediam personam, specialiter vel generaliter; qua de causa ille cui commissæ est a Parocho cura functionum seu munerum Paroeciæ, censetur etiam commissæ potestas matrimoniis assistendi, quia dispositio generalis generaliter intelligenda est: atque hinc novimus quod quando Parochi aliquem sibi, pro circumstantiis ingruentibus, coadiutorem in Paroecia adsciscunt, potestatem matrimoniis assistendi excludunt. Similiter eiusmodi facultas censetur ei commissæ, cui generaliter concedita fuit Sacramentorum administratio, tum quia hæc est Doctorum plurimorum sententia, tum quia in re adest declaratio S. Congregationis Concilii his verbis concepta: *Requiritur commissio generalis administrandi Sacramenta, vel si hæc absit, expressa aut specialis licentia.* Apud Reiffenst. *loc. cit. n. 84*; tum quia eiusmodi commissione concessa, concessa etiam censetur facultas peragendi omnia

parochialia munia, quæ inter est etiam assistentia et benedictio nuptiarum. Utique Parochus matrimoniis assistendo non administrat Sacramentum, attamen eius præsentia est necessaria ad illius Sacramenti administrationem, et in locis ubi Concilium Tridentinum receptum est, ad ipsius Sacramenti valorem.

Attamen quaestio est an sufficiat licentia tacita, quæ exurgit ex præsumptione rati habitationis futuræ.

Sanchez, *lib. 3 de matrimon. Dist. 35, n. 17 et 20* alique cum eo optime quaestionem hanc dirimunt, distinguendo inter licentiam tacitam præsentem et futuram. Etenim vel alius Sacerdos assistit matrimonio ipso Parocho præsentem, et tacente, nec contradicente, cum contradicere possit, vel assistit, absente parocho, ex sola credulitate quod Parochus licentiam concessurus fuisset, atque matrimonii assistentiam ratam habiturum.

Si primum, licentia intercessisse dicenda est, et validum esse matrimonium, quia in favorabilibus, et quæ præsentem et tacenti leve et multo magis, nullum præiudicium inferunt, scientia et patientia operatur consensum, ut patet *ex Cap. Un. De desponsat. impuberum in 6.*

« Porro ex sponsalibus quæ parentes pro filiis puberibus, vel » impuberibus plerumque contrahunt, ipsi filii si expresse consenserint, vel tacite, ut si præ-

» sentes fuerint nec contradixerint, » obligantur; et ex eis oritur iustitia publicae honestatis. » Cum itaque matrimonium sit materia favorabilis, atque Parocho praesenti et tacenti assistentia ab alio Sacerdote praestita nullum, vel levissimum tantum praeiudicium afferat, eius silentium pro consensu habendum est; si enim noluisset, profecto contradixisset.

At alio in casu licentia non intercedere dicenda est, consequenter matrimonium est nullum. Concilium Tridentinum enim exigit ut matrimonium ab alio Sacerdote celebretur de *ipsius Parochi vel Ordinarii licentia*. At qui credit Parochum fore ut dedisset licentiam, vel exhibitam assistentiam ratam habuisset, profecto non habet licentiam; quae de cetero quando requiritur ad valorem actus, hunc praecedere debet.

Attamen licentia data fuit Sacerdoti, at metu vel dolo extorta. Quid?

Si licentia per metum extorta fuit, matrimonium valere dicimus; quamvis enim licentia fuerit metu extorta, matrimonium tamen cum tali licentia contractum liberum omnino fuit. Nulla vero adsunt iura quae irritent vel matrimonia cum tali licentia contracta, vel licentiam metu extortam. Cf. Schmalzgrueber *loc. cit. n. 209*. qui in re plures Doctores citat, atque oppositas rationes refellit.

Si vero licentia dolo fuit obtenta,

videndum est an fraus habuerit rationem causae finalis vel tantum impulsivae. Si primum licentia ipso iure est nulla, cum enim expositae causae concedens licentiam alligaverit, ea deficiente, necessario in concedente deficit concedendi voluntas. Si autem habuerit rationem causae impulsivae, licentiam concessam valere dicimus tum casu quo concedens animo ita dispositus fuerit ut eam concessisset quamvis falsitatem nosset, tum si eam concessurus non fuisset, falsitate cognita; etenim, in primo casu in concedentis consensu nullus reperitur defectus; in alio consensu concedentis absolute et simpliciter praestitus dicendus est, cum, falsitate non cognita, expositae causae consensum non alligaverit.

At dari potest casus ut licentia matrimonio assistendi non ab ipso Sacerdote petita fuerit, sed ab alio, ipso conscio, vel ignorante; vel etiam quod licentia concessa revocata fuerit. Quid in hisce tribus casibus?

Quoad postremum, certum est matrimonium minime subsistere, atque Sacerdotem ei assistentem suspensionem incurrere, si revocatio ei intimata legitime fuerit, ex. gr. per nuntium ad id destinatum; Sacerdos enim matrimonio assisteret sine licentia; haec enim cum sit gratuita, potest ad libitum revocari; revocatione autem facta et legitime intimata, licentia cessat.

Si autem revocatio licentiae nondum intimata legitime fuerit, matrimonium subsistit, nullamque Sacerdos suspensionem incurrit. Matrimonium enim contraxit vi licentiae quam concessam quidem novit, sed revocatam legitime non novit.

Id autem probatur ex lege *Si forte 27 ff. de offic. Praesidis*. « Si » forte praeses provinciae manus miserit, vel tutorem dederit, » priusquam cognoverit successorem advenisse, erunt haec rata. » Ubi Glossa V. *cognoverit*, ait *usque ad eius adventum durat iurisdictio*.

Legitime diximus, non utcumque; non enim satis est quaecumque revocationis notitia, sed ut ita dicamus, authentica, facta scilicet per ipsum Parochum, vel eius Epistolam, vel nuntium ad hoc destinatum. Ita Sanchez *lib. 3 de matrim. 30, n. 13*, Schmalzgrueber *Part. II, Tit. III, n. 201*, et alii.

Quoad secundum. Si licentia ab alio petita fuit, Sacerdote inscio, certum pariter est matrimonium non subsistere, nisi primum concessa licentia ei, non utcumque, sed legitime intimetur. Licentia enim cum induat naturam gratiae privilegio concessae atque donationis, vim habet ab acceptationis tempore; sed non supponitur aliquis acceptare quod ignorat.

Si autem, Sacerdote conscio, a Parocho vel Ordinario sponsorum licentia petita fuerit, matrimonium valere dicendum est, quamvis li-

centia nondum ei legitime intimata fuerit; etenim acceptata censetur eo ipso quod conscio, nec contradicente Sacerdote, petita fuerit; qua de causa si matrimonium eo tempore celebretur quo nuntius licentiam defert, non autem antequam ex coniectura temporis supponat eam esse iam concessam, matrimonium valet, quamvis ei Sacerdos ante delatam et communicatam licentiam ei illicite assisteret. Nullam tamen incurreret censuram, cum et praesumptio desit, eo ipso quod licentiam petierit, et nullam adesse novit difficultatem qua ei licentia denegetur, et reapse licentia adsit.

Licentia autem haec quae Sacerdoti necessaria praescribitur ut coniungat alienae Paroeciae sponso, necessaria quoque est ut eis benedictionem nuptialem conferre possit; hi enim actus in lege distinguuntur; *matrimonio coniungere, aut eis benedicere: qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat*.

Qua de causa pro utroque actu suspensio incurritur.

Attamen haec duplex suspensio tum locum habet, cum diverso actu Sacerdos matrimonio alienae paroeciae sponso assistit, et benedicit; non autem si unica actione sponso consensum excipiat, et inter missae celebrationem, ut fit, eis benedicat; hoc enim in casu unus est matrimonii contrahendi ritus, et una perficitur actio et

eodem tempore, ideoque una incurritur suspensio, non duplex, ut prorsus incurreretur si quis, dimissis sponsis sine benedictione, post aliquod tempus eis benediceret.

Quod de cetero ex ipso Tridentino Capite patere putamus, in quo propositio disiunctiva est: *matrimonio coniungere, aut eis benedicere*, quo innuitur, suspensionem quidem pro alterutra actione incurri, at supposita benedictione sine coniunctione, et viceversa.

Atque de sponsis quibus benedictio nuptialis concedenda est, nulla est quaestio. At quaestio est utrum Sacerdos benedicens secundis nuptiis alienae Paroeciae sponsorum hanc suspensionem incurrat.

Et quidem Bonacina *Disp. III, Quaest. IV, Punct. V, n. 10* negativam sententiam tuetur, quia licet vetitum sit sponso alias benedictos benedicere, cum benedictio sequatur personam; nihilominus lata non est censura ipso facto contra benedicientem. Neque obstat Cap. *Capellanum* (1) de secundis nuptiis, quia vel continet dispositionem casu particulari... vel continet censuram tantummodo ferendam.

At contradicit Reiffenstuel *lib. IV Decret. Tit. XXI, n. 34*, qui quamvis affirmet vi Cap. *Capellanum* Sacerdotem benedicientem secundis

nuptiis suspensionem non incurrere, incurrere tamen dicit vi Concilii Tridentini, dispositionis scilicet Tridentinae quam expendimus. Inter Pianae Constitutionis Commentatores cl. De Varceno *Tom. II, pag. 546, n. 5*, hanc sententiam amplectitur.

At ni fallimur, sententiae propugnatae a cl. Bonacina standum est. Etenim ante Concilium Tridentinum *de iure* nulla benedictio secundis nuptiis concedebatur iuxta Cap. *Vir autem Tit. XXI de secundis nuptiis*. « Vir autem vel » mulier ad bigamiam transiens » non debet a Presbytero benedici; » quia cum alia vice benedicti sint, » eorum benedictio iterari non debet; » quae tamen iteraretur, quamvis unus tantum e coniugibus, non alius, benedictus fuerit, quia benedictio utrique coniugi est communis, atque inconueniens videtur et contra morem Ecclesiae ut unitantum, altero coniuge excluso, benedictio conferatur.

Non negamus tamen in pluribus Dioecibus non de iure, sed vi consuetudinis, etiam secundis nuptiis benedictionem dari, praesertim si sponsa virgo sit, quae viduo matrimonio copuletur.

Certum tamen nobis videtur, Tridentinos Patres per latum a se generale decretum non respexisse ad consuetudines particulares ali-

(1) En caput: Capellanum (quem benedictionem cum secunda contigerit celebrasse) ab officio beneficioque suspensum litterarum tuarum testimonio ad Sedem Apostolicam nullatenus destinare postponas.

quarum Dioecesium, sed ad ius commune. Cum ergo ad iuris communi tramites secundis nuptiis nulla benedictio concedenda foret, lex de habenda a legitimo Parocho licentia benedicendi secundis nuptiis inutilis erat, cum de iure communi nec Parochus eiusmodi facultatem concedere posset, cum si ipsemet eis benedixisset, foret puniendus.

Quidquid demum sit; utraque sententia gravi fundamento nititur tum intrinseco tum extrinseco; consequenter sententia quam nos defendimus vere probabilis est: vera probabilitas autem ab censura incurrenda eximit.

Idipsum vero dicendum existimamus de Sacerdote saeculari vel regulari qui matrimonio clandestino assistat; Concilium Tridentinum enim aperte loquitur de matrimonio quod in facie Ecclesiae contrahitur; qua de causa lata suspensio non est extendenda ad matrimonia clandestina, quia lex est poenalis.

Ut vero Parochi aliique Sacerdotes hanc suspensionem incurrant, necessarium est ut alienae paroeciae sponso sine legitimi eorum Parochi vel Ordinarii licentia matrimonio coniungere vel eis benedicere audeant; verba enim legis sunt: *alterius Parochiae sponso sine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit*. Qua de causa ab eiusmodi censura incurrenda

ignorantia quaelibet excusat, ut alias in hisce diximus Commentariis.

Advertendum tamen, eam incurri iis tantum in locis ubi Decretum *Tametsi* receptum est; etenim in fine Decreti Tridentini Patres statuunt: « Decernit insuper, ut hu- » iusmodi decretum in unaquaque » Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die » primae publicationis in eadem » Parochia factae numerandos. » Qua de causa cum publicatum non fuerit, nullum robur habere potest; consequenter Parochos aliosve Sacerdotes, si praeter licentiam Parochi alienae paroeciae sponso matrimonio coniungant, aut eis benedicant, praesentis decreti censuram non incurrere.

At si iis in locis, ubi Concilii Tridentini decretum receptum non fuit, consuetudo vigeat ut alienae paroeciae sponso matrimonio coniungentes aut eis sine debita licentia benedicientes, suspensionem incurrant, eam incurrere dicimus, attamen non vi decreti Tridentini, sed inductae et praescriptae consuetudinis quae vim legis habet; quisque enim tenetur sanctione legis qua obstringitur, non ea cuius sanctione non tenetur.

Quid vero? incurrunt ne saltem excommunicationem a Clemente V in Concilio Viennensi latam, quam ita legimus: « Religiosi, qui Clericis aut laicis Sacramentum unionis extremae vel Eucharistiae